

hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Aka határában a Sövénykúti-vízfolyás partján három lelőhelyen halad át a nyomvonal, ebből kettő korábban is ismert (KÖH 48271, 48273), egy újonnan azonosított volt (Patak-oldal).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

6. Aldebrő, Hulladéklerakó (KÖH 76703)

(Heves megye) U, Sza, Kk, Kú

2010 májusában terepbejárásokat végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját megelőzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szeméttelép környezetében el lehetett végezni az értékelést.

Aldebrő területén egy új lelőhelyet lokalizáltunk egy Aldebrő és a Tarna között emelkedő lankás dombháton.

REMÉNYI LÁSZLÓ

7. Algyő, Pálinkafőzde (KÖH 40623)

(Csongrád megye) B, Sza

2010. július 27–29. között beruházást megelőző régészeti feltárást végeztünk az Algyő 31. sz. lelőhelyen. A feltárt terület nagysága majdnem elérte a 30 m²-t. A közvetlenül a Tisza árvízvédelmi töltése mellett lévő lelőhelyen mintegy 1–1,5 m vastag öntési réteg húzódik. Ebbe beleásva jelentkezett a szarmata település objektuma. Az öntéstalaj bontása közben azonban szórványként őskori, valószínűleg bronzkori kerámia is napvilágot látott.

PALUCH TIBOR

8. Algyő, Völgy-köz (KÖH 34517)

(Csongrád megye) Sza

A gázszállító vezeték építési területén elhelyezkedő lelőhelyen 2010. április 23–27. között végeztünk megelőző feltárást. Az É–D-i hossz tengelyű, „Z” alakú szelvény nagysága több mint 1200 m² volt. A vizsgált területen egyenlőtlen eloszlásban 57 objektum foltja bontakozott ki a sárga altalajon.

Csak településre utaló jelenségek kerültek elő, zömük gödör volt, de négy árkot, egy épületet, ill. egy külső kemencebokrot is kibontottunk a hozzá tartozó hamusgödörrel. Mindegyik objektum a szarmata korszakra datálható, annak ellenére, hogy néhányból nem került elő datáló leletanyag, de a feltárást összesítő képe alapján a szarmata településhez tartozhattak.

Az előkerült régészeti objektumok többsége gabonatarló gödör, amelyek közül több méhkas alakú, de vannak ovális, ill. kör alakúak is. A szelvény Ny-i fala alá benyúlva helyezkedett el a valószínűleg házként funkcionáló 3. sz. objektum. Méreteiből ítélve a teljes objektumnak valószínűleg csak kb. a felét tudtuk feltárni. A belőle előkerült leletanyag érdekessége, hogy egy csontfésűt is tartalmazott.

PALUCH TIBOR

9. Alsónemesapáti határa

(Zala megye) U, R, B, V, Ró, N, Á, Kk

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2010 folyamán régészeti megfigyelést végzett a 76. sz. út rekonstrukciós munkálatainál.

Irtások I. (KÖH 39064): Július 6-án a 15. szakasz K-i végén, a 44+800–44+820 km-sz. között az út jobb oldalán, a domboldalban egy hosszan rajzolódó régészeti jelenséget tapasztaltunk. Másnap a 20 m hosszan jelentkező régészeti kultúrréteget két helyen kb. 60 cm szélesen vágtuk át a földmunkákkal bolygatott terület határáig. A sötétszürke betöltésben kerámiatöredékeket találtunk, melyek a késő bronzkorra datálhatók. A terepbejárás adatok szerint a lelőhely a műút É-i oldalán terül el. Az út jobb oldalán végzett földmunka, úgy tűnik, a lelőhely D-i szélét érinti, mivel az út bal oldalán már nem volt régészeti megtelepedésre utaló nyom.

Irtások II. (KÖH 39065): A főút jobb oldala mellett a 45+300 km-szelvényénél újabb lelőhelyet észleltünk: a domboldalban egy objektum foltja rajzolódott ki. A szürke, erősen paticsos betöltésű foltban kerámiatöredékeket találtunk, melyek az őskor idejére datálhatók. A folyamatos régészeti megfigyelés során július 29-én a 45+290–45+340 km-sz. között az út bal oldalán is észleltünk újabb 6 objektumot. Október 15-én a jobb oldali terület rézsűzésekor a 45+269–45+284 km-sz. között megint 2 (1 őskori és 1 népvándorlás kori) jelenséget tapasztaltunk. A korábbi terepbejárás adatok csak az úttól É-ra lokalizálták a lelőhelyet, ám a mostani leletmentés eredményei az mutatják, hogy kiterjedése D-i irányban nagyobb, a domborzatot tekintve a Lándzsás-patakig számolhatunk emberi megtelepedéssel.

Szenttamás-dűlő (KÖH 39049): Júniusban a 45+920–46+020 km-sz. közötti szakaszon először az út bal oldala mellett, majd júliusban a jobb oldalán tapasztaltunk régészeti jelenségeket. A domboldalban és a vízelvezető árok tükrében rajzolódott ki a sötétszürke és a szürkésbarna foltok a sárga homokos altalajban. Az 1996-os terepbejárás adatok a lelőhelyet a műút D-i oldalára jelezték. A most végzett régészeti megfigyelés és leletmentés eredménye sokkal nagyobb kiterjedésről tanúskodik. A Szévíz-csatorna Ny-i oldalán, az egykori mocsaras területből kiemelkedő É–D irányú alacsony dombon elhelyezkedő lelőhely É-i irányban teljesen a domb széléig húzódhat.

A leletmentés során a 76. sz. út bal oldala mellett két rétegben, közvetlenül a humusz alatt és attól mintegy 1,5 m mélységben jelentkeztek a megtelepedésre utaló nyomok. Az itt felárt 71 régészeti jelenség 44 objektumhoz tartozott. Közülük kiemelkedik egy a Kr. e. 2. századból származó kelta, félig földbe mélyített ház, melynek padlószintjében nagyszámú oszlophelyet bontottunk ki. Itt a korábban ismert késő bronzkori, római kori és Árpád-kori leleteken kívül számos további korszak emlékei is napvilágra kerültek: neolitikum, rézkor, vaskor, népvándorlás kor és késő középkor. A lelőhely középkori leletei és objektumai a dűlő nevével ellentétben nem az egykori Szenttamás településhez tartoznak, mert az innen D-re mintegy 800 m-re feküdt, hanem Betefalvához, ami 1335-ben tűnik fel először a forrásokban és a török időkben (17. sz. második felében) pusztult el.

Munkatársak: Eke István régész, Spolár Erika és Tóth Zoltán terepi asszisztensek. A geodéziai felmérést Földi Áron és Kovács Zoltán végezte.

TOKAI ZITA MÁRIA

10. Alsópáhok, Hévízdomb II (KÖH 52984)

(Zala megye) U, R, B, LT, Ró, N

Az Alsópáhok–Hévíz között elterülő lelőhely megelőző régészeti feltárását 2009-ben a terepbejárás adatok alapján kijelölt területen elvégeztük, mely során egyértelművé vált, hogy a lelőhely a 76. sz. főút nyomvonalára által érintett részén mindkét irányban tovább terjed a korábban észleltékhez képest. 2010 nyarán É felé bővítettük a feltárási területet az Alsópáhok–Hévíz összekötő műúttal párhuzamosan futó gázvezeték védőtávolságáig.

2010-ben 3882 m², 2009–2010-ben összesen 27 109 m² területet kutattunk, mely teljesen fedett volt régészetiileg. 2010-ben 268, összesen 826 régészeti jelenséget tártunk fel, ami 537 objektumot jelent.

A lelőhelyen a régészeti jelenségek 2010-ben is több korszakra datálhatók, a tavalay megismerteken kívül a kora bronzkor jelentett újdonságot. Egyetlen objektum, egy sír került elő ebből az időszakból, melynek lábai anatómiai rendben voltak, viszont medencétől felfele teljesen hiányzottak a csontjai. Az idén nőtt a késő rézkori jelenségek száma, a vaskoriak közül pedig kiemelkednek a földbe mélyített négyzetes alaprajzú házak, melyekben La Tène D 2 korú leletanyag volt. 2010-ben a népvándorlás kori házak száma is bővült eggyel.

2009-ben a római kort csak szórványos leletek képviselték, 2010-ben azonban jelentős számú objektumot tártunk fel a késő római korból. Egy nagyobb méretű, erősen szétszántott épület nyomaira bukkantunk. Már 10 cm mélyen tapasztaltunk egy habarcsos, téglás, köves alapozást, amely egy É–D irányú falra utalt. A lelőhely ÉK-i sarkában még egy habarcsos épület nyomait sikerült megfognunk, amely mind K-i, mind É-i irányban tovább terjedt a feltárási területen kívül. Számos méhkas

alakú tárolóverem is tartozott a római gazdasághoz, melyek mélysége helyenként a 2,5 m-t is elérte. A gazdaság további objektumai az Alsópáhok–Hévíz összekötő műúttól É-ra 2009-ben feltárt Hévízdomb I. lelőhelyen kerültek napvilágra.

Az idei évben feltárt terület igazolta a tavalyi feltevésünket, miszerint a Hévízdomb I. és II. lelőhelyek összetartoznak, egyetlen nagy lelőhelyet alkotnak. A 76. sz. főút nyomvonalára több mint 600 m hosszan szelte át a lelőhelyet ÉK–DNy-i irányban.

A leletek elsődleges feldolgozása megkezdődött a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ szombathelyi irodájában.

Munkatársak: Ambrus Edit, Bek Tamás, Binder Hajnalka, Csuti Tamás, Spolár Erika és Tóth Zoltán terepi asszisztensek. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

TOKAI ZITA MÁRIA

11. Alsópáhok, Páhoki-pataktól nyugatra (KÖH 70767)

(Zala megye) U, Á, Kö

Az Alsópáhoktól K-re tervezett hotel 5,4 ha nagyságú beruházási területe (2128 hrsz.) az Alsópáhok és Hévíz között húzódó, É–D irányú völgyben fekszik, a két települést összekötő műúttól 200 m-re É-ra. Kelet felől a Páhoki-övcatorna, D-i irányból a Páhoki-patak, Ny felől egy É–D irányú földút határolja. A korábban szántónak használt terület boronált felszíne alkalmas volt terepi megfigyelésre.

A lelőhelyet az építési terület ÉNy-i részén lokalizáltuk, mintegy 150 m hosszúságban és 90 m szélességben. Területén néhány újkőkori (lengyeli kultúra) kerámiatöredék mellett nagyobb mennyiségű Árpád-kori kerámia került elő. A leletek előfordulása alapján a lelőhely É-i és Ny-i irányban folytatódik, kiterjedésének megállapítását nem tette lehetővé a sűrű növényzet.

Szórványosan az építési terület K-i felén, a Páhoki-övcatorna mentén is előfordultak középkori kerámiatöredékek 250×120 m nagyságú területen (*Páhoki-pataktól nyugatra II.*, KÖH 73887). A lelőhely feltehetően az újkorban létesített csatorna K-i oldalán is folytatódik. A lelőhely területén vezethetett át DNy–ÉK-i irányban egy 1328. évi oklevélben említett középkori út (MRT 1. k. 26. o., KÖH 9892). Felszíni nyomait a terepbejárásakor nem észleltük.

KOVÁCS FERENC

12. Apagy, református templom (KÖH 53793)

(Szabolcs–Szatmár–Bereg megye) Kk

2010. május 12–16. között lehetőség nyílt az apagyi református (korábban katolikus) templom valószínűsíthető sekrestyéjének megkeresésére. Az egyházközség pályázaton pénzt nyert a templom külső és belső felújítására,